

**ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ**  
**ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ**

**ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ**

**ΥΠΟΘΕΣΗ Α.Κ. Κ.Λ.Π. ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

*(Προσφυγή υπ' αριθ. 28141/06)*

**ΑΠΟΦΑΣΗ**

**ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ**

**29 Απριλίου 2008**

*Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική  
υπό τις οριζόμενες στο άρθρο 44 παρ. 2 της Συμβάσεως προϋποθέσεις.*

*Ενδέχεται να τύχει βελτιώσεων ως προς τη μορφή.*

**ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ**

Στρασβούργο, 29 Απριλίου 2008

*- υπογραφή -*

**A. WAMPACH**

Αναπληρωτής Γραμματέας του Τμήματος

**Στην υπόθεση Α.Κ. κ.λ.π. κατά της Ελλάδος**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Πρώτο Τμήμα),  
συνεδριάζον σε τμήμα συντιθέμενο από τους δικαστές :

Nina Vajić, *Πρόεδρο,*

Χρήστο Ροζάκη,

Khanlar Hajiyev,

Dean Spielmann,

Sverre Erik Jebens,

Giorgio Malinverni,

Γεώργιο Νικολάου,

και τον *Αναπληρωτή Γραμματέα του Τμήματος*, André Wampach.

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο την 1<sup>η</sup> Απριλίου 2008.

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε κατά την ως άνω  
ημερομηνία :

## ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη δυνάμει της (υπ' αριθ. 28141/06) προσφυγής, την οποία κατέθεσαν κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας έξι Έλληνες υπήκοοι, οι Α.Κ. , Ι.Κ. , Α.Κ. , Μ.Ε. , χήρα Β. , Ξ.Δ. και Ψ.Δ. («οι προσφεύγοντες»), οι οποίοι προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 5 Ιουλίου 2006 δυνάμει του άρθρου 34 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από τον Δικηγόρο Αθηνών Β. Χιρδάρη. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους εξουσιοδοτημένους εκπροσώπους του πληρεξουσίου της, Κ. Γεωργιάδη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και Σ. Αλεξανδρίδου, Δικαστική Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 12 Ιουλίου 2007, το Δικαστήριο αποφάσισε να κοινοποιήσει στην Κυβέρνηση τις αιτιάσεις των τριών τελευταίων προσφευγόντων όσον αφορά τη διάρκεια της διαδικασίας και την απουσία σχετικής προσφυγής. Δυνάμει του άρθρου 29 παρ. 3 της Συμβάσεως, το Δικαστήριο αποφάσισε να αποφανθεί ταυτοχρόνως επί του παραδεκτού και της ουσίας.

## ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

### Ι. ΟΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ

4. Οι προσφεύγοντες γεννήθηκαν το 1946, 1957, 1918, 1934, 1967 και 1965 αντιστοίχως.

5. Στις 7 Φεβρουαρίου 1986, ο Ξ.Δ. , σύζυγος της τετάρτης προσφευγούσης και πατέρων των δύο τελευταίων προσφευγόντων, κατέθεσε, από κοινού με άλλα μέλη της οικογενείας του, ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, αίτηση, με την οποία ζητούσαν να ακυρωθούν οι δύο διαθήκες ενός συγγενή.

6. Στις 9 Ιουνίου 1986 και 29 Απριλίου 1988, με δύο προδικαστικές αποφάσεις, το δικαστήριο διέταξε πραγματογνωμοσύνες, καθώς και την εξέταση μαρτύρων. Με τη δεύτερη από τις αποφάσεις αυτές, το δικαστήριο απέρριψε, μεταξύ άλλων, το αίτημα των εκτελεστών και δικαιούχων των διαθηκών περί αντικαταστάσεως του εμπειρογνώμονα στον οποίο ανετέθη η πρώτη

πραγματογνωμοσύνη (αποφάσεις 4161/1986 και 3182/1988).

7. Στις 6 Ιουνίου 1989, το δικαστήριο έκανε δεκτή την προσφυγή και ανεγνώρισε την ακυρότητα των προσβληθεισών διαθηκών (απόφαση 4454/1989).

8. Στις 27 Οκτωβρίου 1989 και 7 Ιουνίου 1990, οι αντίδικοι ήσκησαν έφεση.

9. Στις 11 Δεκεμβρίου και 19 Νοεμβρίου 1992, με δύο προδικαστικές αποφάσεις, το Εφετείο Αθηνών απέρριψε μερικώς την έφεση και διέταξε πραγματογνωμοσύνες, αντικαθιστώντας τον πρώτο ορισθέντα εμπειρογνώμονα (αποφάσεις 12247/1990 και 9192/1992).

10. Στις 25 Φεβρουαρίου 1994 και 20 Σεπτεμβρίου 1995, το Εφετείο ανέβαλε την εξέταση της υποθέσεως, διότι οι εκτελεστές των διαθηκών δεν είχαν κληθεί νομίμως να παραστούν (αποφάσεις 1396/1994 και 9529/1995).

11. Στις 28 Ιουνίου 1996, το Εφετείο ακύρωσε την απόφαση 4454/1989 και ανεγνώρισε ότι η δεύτερη προσβληθείσα διαθήκη ήταν έγκυρη (απόφαση 7073/1996).

12. Στις 21 Αυγούστου 1996, οι τρεις τελευταίοι προσφεύγοντες, ως κληρονόμοι του **Ε.Θ**, ο οποίος εν τω μεταξύ απεβίωσε, ήσκησαν αίτηση αναιρέσεως. Διετύπωναν, ειδικότερα, παράπονα όσον αφορά την αντικατάσταση του πρώτου εμπειρογνώμονα, υποστηρίζοντας ότι, με αυτή την ενέργεια, το εφετείο παρέβη την ισχύ του δεδικασμένου της αποφάσεως 3182/1988, με την οποία το πολυμελές πρωτοδικείο είχε αρνηθεί να αντικαταστήσει τον εν λόγω εμπειρογνώμονα. Περαιτέρω, παρεπονούντο ότι το εφετείο είχε ακυρώσει την απόφαση 4454/1989, ενώ δεν είχε υποβληθεί σχετικό αίτημα ενώπιόν του.

13. Δικάσιμος ενώπιον του Αρείου Πάγου ορίσθηκε, εν τέλει, η 13<sup>η</sup> Οκτωβρίου 1997, στη συνέχεια δε ανεβλήθη για τις 26 Ιανουαρίου 1998, ημερομηνία κατά την οποία η συζήτηση ανεβλήθη. Στις 26 Ιανουαρίου 2001, οι προσφεύγοντες ζήτησαν να ορισθεί εκ νέου δικάσιμος. Νέα δικάσιμος ορίσθηκε η 3<sup>η</sup> Δεκεμβρίου 2001, στη συνέχεια δε ανεβλήθη για τις 2 Δεκεμβρίου 2002, ημερομηνία κατά την οποία ανεβλήθη εκ νέου. Στις 24 Μαΐου 2004, οι προσφεύγοντες ζήτησαν να ορισθεί νέα δικάσιμος. Νέα δικάσιμος ορίσθηκε η 15<sup>η</sup> Νοεμβρίου 2004, όμως, ανεβλήθη και πάλι.

14. Στις 19 Οκτωβρίου 2005, οι τρεις πρώτοι προσφεύγοντες παρενέβησαν στη διαδικασία υπέρ των τριών τελευταίων και κατέθεσαν σχετικό υπόμνημα.

15. Στις 7 Νοεμβρίου 2005, η υπόθεση συζητήθηκε ενώπιον του Αρείου Πάγου. Ο εισηγητής προέβη σε ανάγνωση των από 7 Οκτωβρίου 1997 προτάσεων του προκατόχου του, ο οποίος ζητούσε να απορριφθεί η αίτηση. Ο πληρεξούσιος δικηγόρος των προσφευγόντων ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση, και ο πληρεξούσιος δικηγόρος των αντιδίκων ζήτησε να απορριφθεί.

16. Στις 5 Ιανουαρίου 2006, το ανώτατο δικαστήριο ανεγνώρισε το δικαίωμα παρεμβάσεως των τριών πρώτων προσφευγόντων. Με πλήρως αιτιολογημένη απόφαση, απέρριψε την αίτηση και την παρέμβαση ως αβάσιμες (απόφαση 2/2006).

## **II. ΟΙΚΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ**

17. Οι οικείες διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας έχουν ως εξής:

### **Άρθρο 106**

«Το δικαστήριο ενεργεί μόνο ύστερα από αίτηση διαδίκου και αποφασίζει με βάση τους πραγματικούς ισχυρισμούς που προτείνουν και αποδεικνύουν οι διάδικοι (...)»

### **Άρθρο 108**

«Οι διαδικαστικές πράξεις ενεργούνται με πρωτοβουλία και επιμέλεια των διαδίκων (...)»

18. Με τα ως άνω άρθρα, θεσπίζονται αντιστοίχως η αρχή της διαθέσεως και η αρχή της πρωτοβουλίας των διαδίκων. Κατά την αρχή της διαθέσεως, η δικαστική προστασία, στο πλαίσιο των διαφορών αστικής φύσεως, παρέχεται μόνον ύστερα από αίτηση των διαδίκων, στο μέτρο που υφίσταται και εφόσον συνεχίζει να υφίσταται. Εξ άλλου, κατά την αρχή της πρωτοβουλίας των διαδίκων, η πρόοδος μιας διαδικασίας αστικής φύσεως εξαρτάται εξολοκλήρου από την επιμέλεια των διαδίκων (Π.ΥΕΣΣΙΟΥ-ΦΑΛΤΣΗ, *Civil Procedure in Hellas*, εκδόσεις Σάκκουλας-Kluwer, σελ. 45 και επόμενες).

## **ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ**

### **I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗΣ ΑΙΤΙΑΣΕΩΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΠΑΡ. 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ**

19. Οι τρεις τελευταίοι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι λόγω της διάρκειας της διαδικασίας παραβιάστηκε η αρχή της «ευλόγου προθεσμίας», όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 παρ. 1 της Συμβάσεως, το οποίο ορίζει :

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως (...) και εντός λογικής προθεσμίας υπό (...) δικαστηρίου, (...) το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

20. Η Κυβέρνηση αντικρούει την επιχειρηματολογία των προσφευγόντων και εκτιμά ότι η συμπεριφορά των διαδίκων συνέβαλε τα μέγιστα στην παράταση της διάρκειας της διαδικασίας αυτής. Αναφερόμενη, ειδικότερα, στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, με τον οποίο καθιερώνεται η αρχή της διεξαγωγής της δίκης από τους διαδίκους, η Κυβέρνηση εκτιμά ότι από τις ημερομηνίες επιβεβαιώνεται η έλλειψη επιμελείας εκ μέρους των διαδίκων, οι οποίοι δεν επεδίωξαν την επιτάχυνση της διαδικασίας και καθυστέρησαν υπέρμετρα την κατάθεση της αιτήσεως προσδιορισμού δικασίμων. Η Κυβέρνηση καταλήγει ότι ουδεμία καθυστέρηση δύναται να καταλογισθεί στις δικαστικές αρχές, οι οποίες διεκπεραίωσαν ταχέως την υπόθεση αυτή.

21. Η επίμαχη διαδικασία είχε ως αφετηρία την 7<sup>η</sup> Φεβρουαρίου 1986, ημερομηνία κατά την οποία επελήφθη το πρώτον της υποθέσεως το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών, και έληξε στις 5 Ιανουαρίου 2006, με την απόφαση 2/2006 του Αρείου Πάγου. Διήρκεσε, επομένως, δεκαεννέα έτη και πλέον των δέκα μηνών για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

#### **A. Επί του παραδεκτού**

22. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη κατά την έννοια του άρθρου 35 παρ. 3 της Συμβάσεως. Περαιτέρω, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η εν λόγω αιτίαση δεν προσκρούει σε άλλον λόγο απαραδέκτου. Αρμόζει, συνεπώς, να γίνει η αιτίαση αυτή δεκτή ως παραδεκτή.

#### **B. Επί της ουσίας**

23. Το Δικαστήριο υπομινύσκει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της υποθέσεως και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων, τα οποία έχει καθιερώσει η νομολογία αυτού, όπως ειδικότερα η πολυπλοκότητα της υποθέσεως, η συμπεριφορά του

προσφεύγοντος και η συμπεριφορά των αρμοδίων αρχών, ως και οι συνέπειες της διαφοράς για τους ενδιαφερομένους (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. προσφυγής 30979/96, παρ. 43, ΕΔΔΑ 2000-VII).

24. Το Δικαστήριο έχει κατ' επανάληψη εκδικάσει υποθέσεις παρόμοιες με την παρούσα υπόθεση και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως (βλ. προαναφερθείσα απόφαση *Frydlender*).

25. Αφού μελέτησε όλα τα στοιχεία τα οποία του υπεβλήθησαν, το Δικαστήριο φρονεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κάποιο περιστατικό ή επιχείρημα το οποίο θα του επέτρεπε να καταλήξει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην προκειμένη περίπτωση. Ειδικότερα, το Δικαστήριο δέχεται ότι οι διάδικοι ευθύνονται για ορισμένες καθυστερήσεις στο πλαίσιο της διεξαγωγής της δίκης, κυρίως ενώπιον του Αρείου Πάγου, συνολικής διάρκειας τεσσάρων ετών περίπου, λόγω της καθυστέρησης η οποία σημειώθηκε όσον αφορά τις αιτήσεις προσδιορισμού νέων δικασίμων. Ωστόσο, ακόμα και αν αφαιρεθούν από τη συνολική διάρκεια οι καθυστερήσεις για τις οποίες ευθύνονται οι διάδικοι, η συνολική διάρκεια παραμένει υπερβολική. Στο σημείο αυτό, το Δικαστήριο υπομνησκει ότι κόμα και στα νομικά συστήματα, τα οποία καθιερώνουν την αρχή διεξαγωγής της δίκης από τους διαδίκους, η συμπεριφορά των ενδιαφερομένων δεν απαλλάσσει τους δικαστές από την εξασφάλιση της απαιτούμενης από το άρθρο 6 παρ. 1 ταχύτητας (*Λιτοσελίτης κατά Ελλάδος*, αριθ. προσφυγής 62771/00, παρ. 30, απόφαση της 5<sup>ης</sup> Φεβρουαρίου 2004).

26. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι έγκειται στα Συμβαλλόμενα Κράτη να οργανώνουν το δικαστικό τους σύστημα κατά τρόπον ώστε τα δικαστήριά τους να δύνανται να εγγυώνται σε κάθε πρόσωπο το δικαίωμα στην έκδοση οριστικής αποφάσεως επί των αμφισβητήσεων των σχετικών προς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του αστικής φύσεως εντός ευλόγου προθεσμίας (βλ. *Comingersoll S.A. κατά Πορτογαλίας* [GC], αριθ. προσφυγής 35382/97, παρ. 24, ΕΔΔΑ 2000-IV). Λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική νομολογία του, το Δικαστήριο εκτιμά ότι στην προκειμένη περίπτωση η διάρκεια της επίμαχης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν συνάδει προς την περί «ευλόγου προθεσμίας» επιταγή.

Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1.

## **II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗΣ ΑΙΤΙΑΣΕΩΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ**

27. Οι τρεις τελευταίοι προσφεύγοντες παραπονούνται, επίσης, ότι, στην Ελλάδα, δεν υπάρχει δικαστήριο ενώπιον του οποίου να δύναται κάποιος να προσφύγει προκειμένου να παραπονεθεί για την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας. Οι προσφεύγοντες επικαλούνται το άρθρο 13 της Συμβάσεως, το οποίο ορίζει :

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη παρούση Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίες παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και άν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτέλεσει των δημοσίων καθηκόντων του.»

28. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι δεν υπήρξε, στην παρούσα υπόθεση, υπέρβαση του ευλόγου χρόνου και αμφισβητεί τη θέση αυτή.

### **A. Επί του παραδεκτού**

29. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη κατά την έννοια του άρθρου 35 παρ. 3 της Συμβάσεως. Το Δικαστήριο επισημαίνει, εξ άλλου, ότι η αιτίαση αυτή δεν προσκρούει σε άλλον λόγο απαραδέκτου. Αρμόζει, επομένως, να γίνει η αιτίαση αυτή δεκτή ως παραδεκτή.

### **B. Επί της ουσίας**

30. Το Δικαστήριο υπομινύσκει ότι το άρθρο 13 εγγυάται πραγματική και αποτελεσματική προσφυγή ενώπιον εθνικής αρχής, η οποία επιτρέπει τη διατύπωση παραπόνων όσον αφορά τη μη εκπλήρωση της επιβαλλόμενης από το άρθρο 6 παρ. 1 υποχρέωσης προς εκδίκαση των υποθέσεων εντός ευλόγου προθεσμίας (βλ. *Kudla κατά Πολωνίας* [GC], αριθ. προσφυγής 30210/96, παρ. 156, ΕΔΔΑ 2000-XI).

31. Εξ άλλου, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να διαπιστώσει ότι η ελληνική έννομη τάξη δεν προσφέρει στους ενδιαφερόμενους πραγματική και αποτελεσματική προσφυγή κατά την έννοια του άρθρου 13 της Συμβάσεως, η οποία θα τους επέτρεπε να διατυπώσουν παράπονα όσον αφορά τη διάρκεια μιας διαδικασίας (*Κόντη-Αρβανίτη κατά Ελλάδος*, αριθ. προσφυγής 53401/99, παρ. 29-30, απόφαση της 10<sup>ης</sup> Απριλίου 2003). Το Δικαστήριο δεν διακρίνει στην παρούσα

περίπτωση οιονδήποτε λόγο ο οποίος θα επέτρεπε να αποκλίνει της νομολογίας αυτής, πολλώ μάλλον όταν η Κυβέρνηση δεν αναφέρει ότι στην ελληνική έννομη τάξη συμπεριελήφθη εντωμεταξύ παρόμοιο ένδικο μέσο.

32. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο εκτιμά ότι στην παρούσα υπόθεση υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Συμβάσεως λόγω απουσίας από το εσωτερικό δίκαιο ενός ενδίκου μέσου το οποίο θα είχε επιτρέψει στους τρεις τελευταίους προσφεύγοντες να επιτύχουν την αποκατάσταση του δικαιώματός τους στην εκδίκαση της υποθέσεώς τους εντός ευλόγου προθεσμίας, κατά την έννοια του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως.

### **III. ΕΠΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ ΑΙΤΙΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ**

33. Επικαλούμενοι το άρθρο 6 παρ. 1 της Συμβάσεως, σε συνδυασμό με το άρθρο 13, οι τρεις πρώτοι προσφεύγοντες παραπονούνται ότι ο Άρειος Πάγος ουδόλως απήντησε στην επιχειρηματολογία την οποία ανέπτυξαν εις επίρρωση της παρεμβάσεώς τους. Περαιτέρω, οι εν λόγω προσφεύγοντες παραπονούνται ότι, ενόψει της παρεμβάσεώς τους στη διαδικασία, θα έπρεπε ο Πρόεδρος του Αρείου Πάγου να καλέσει τον εισηγητή να υποβάλει νέα εισήγηση, ώστε να ληφθούν υπόψη τα επιχειρήματά τους. Επικαλούμενοι το άρθρο 6 παρ. 1 της Συμβάσεως, ως και το άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου, και οι έξι προσφεύγοντες παραπονούνται, τέλος, ότι, απορρίπτοντας τους σχετικούς προς την αντικατάσταση του πρώτου εμπειρογνώμονα και την ακύρωση της πρωτοδίκου αποφάσεως λόγους αναιρέσεως, ο Άρειος Πάγος παρεβίασε τα δικονομικά δικαιώματά τους, ακύρωσε τον δεύτερο βαθμό δικαιοδοσίας και έβλαψε την κληρονομία τους.

#### **Επί του παραδεκτού**

34. Το Δικαστήριο υπομνησκει ότι κατά το άρθρο 19 της Συμβάσεως, καθήκον έχει να διασφαλίζει τον σεβασμό των υποχρεώσεων οι οποίες απορρέουν για τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη από τη Σύμβαση. Ειδικότερα, δεν έγκειται στο Δικαστήριο να αποφαινεται επί τυχόν σφαλμάτων των εθνικών δικαστηρίων όσον αφορά νομικά ή πραγματικά ζητήματα, εκτός εάν και στο μέτρο που αυτά θα ήταν δυνατόν να συνεπάγονται παραβίαση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που προστατεύει η Σύμβαση (*García Ruiz κατά Ισπανίας* [GC], αριθ. προσφυγής 30544/96, παρ. 28, ΕΔΔΑ 1999-I). Το Δικαστήριο δεν δύναται να εκτιμήσει το ίδιο



τα πραγματικά στοιχεία τα οποία οδήγησαν ένα εθνικό δικαστήριο να λάβει μία απόφαση αντί κάποιας άλλης. Στην περίπτωση αυτή, θα αναγορευόταν σε δικαστή τρίτου ή τετάρτου βαθμού και θα παραγνώριζε τα όρια της αποστολής του (βλ., *mutatis mutandis*, *Kemmache κατά Γαλλίας* (αριθ. 3), απόφαση της 24<sup>ης</sup> Νοεμβρίου 1994, série A n° 296-C, σελ. 88, παρ. 44). Αποκλειστικό καθήκον του Δικαστηρίου, όσον αφορά το άρθρο 6 της Συμβάσεως, είναι ο έλεγχος των προσφυγών, με τις οποίες προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι τα εθνικά δικαστήρια αγνόησαν τις συγκεκριμένες δικονομικές εγγυήσεις οι οποίες αναφέρονται στη διάταξη αυτή, ή ότι η διεξαγωγή της διαδικασίας, στο σύνολό της, δεν εξασφάλισε δικαία δίκη στον προσφεύγοντα (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, *Donadze κατά Γεωργίας*, αριθ. προσφυγής 74644/01, παρ. 30-31, απόφαση της 7<sup>ης</sup> Μαρτίου 2006).

35. Στην παρούσα υπόθεση, ουδόλως προκύπτει ότι η διαδικασία, κατά την οποία οι προσφεύγοντες ηδυνήθησαν να εκθέσουν το σύνολο των επιχειρημάτων τους, δεν υπήρξε δικαία. Πράγματι, το Δικαστήριο δεν διαγιγνώσκει ένδειξη αυθαιρεσίας ως προς τη διεξαγωγή της διαδικασίας, ούτε παραβίαση των δικονομικών δικαιωμάτων των ενδιαφερομένων. Βάσει της διαπιστώσεως αυτής, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν απαιτείται η εκ μέρους του τοποθέτηση στο πλαίσιο του άρθρου 13. Πράγματι, οι επιταγές του άρθρου 13 δεν είναι τόσο απόλυτες όσο εκείνες του άρθρου 6 παρ. 1, και, στην προκειμένη περίπτωση, ενσωματώνονται στο τελευταίο (βλ., μεταξύ άλλων, *Sporrong και Lönnroth κατά Σουηδίας*, απόφαση της 23<sup>ης</sup> Σεπτεμβρίου 1982, série A n° 52, σελ. 32, παρ. 88).

36. Εξ άλλου, το Δικαστήριο σημειώνει ότι τα ελληνικά δικαστήρια τα οποία επελήφθησαν της υποθέσεως, προκειμένου να αποφανθούν εάν οι προσφεύγοντες εδικαιούντο της κληρονομίας του συγγενούς τους, απέρριψαν τα αιτήματά τους στο τέλος μιας μακράς διαδικασίας και κατόπιν ενδελεχούς ελέγχου όλων των πτυχών της διαφοράς. Βάσει των στοιχείων τα οποία έχει στη διάθεσή του και υπομιμνήσκοντας ότι κατ' αρχήν αρμόδια να εφαρμόζουν και να ερμηνεύουν το εσωτερικό δίκαιο είναι τα εθνικά δικαστήρια (βλ. *García Ruiz κατά Ισπανίας* [GC], έ.α., *Kordecký κατά Σλοβακίας* [GC], αριθ. προσφυγής 44912/98, παρ. 56, ΕΔΔΑ 2004-IX), το Δικαστήριο ουδεμία ένδειξη αυθαιρεσίας διαγιγνώσκει, στην παρούσα υπόθεση, η οποία θα του επέτρεπε να διαφοροποιηθεί από την κρίση των εθνικών δικαστηρίων. Υπό τις συνθήκες αυτές, οι προσφεύγοντες δεν δύνανται να

διατείνονται ότι ήταν κύριοι «αγαθού» κατά την έννοια του άρθρου 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου.

37. Επομένως, η προσφυγή είναι κατά το μέρος αυτό προδήλως αβάσιμη και πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 παρ. 3 και 4 της Συμβάσεως.

#### **IV. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ**

38. Το άρθρο 41 της Συμβάσεως ορίζει ότι :

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Συμβάσεως ή των Πρωτοκόλλων αυτής, και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους δεν επιτρέπει ειμή την ατελή επανόρθωση των συνεπειών της παραβιάσεως αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εν ανάγκη, στο αδικηθέν μέρος δικαία ικανοποίηση.»

##### **A. Ζημία**

39. Οι προσφεύγοντες ζητούν 200.000 ευρώ για υλική ζημία. Κατά τους προσφεύγοντες, το ποσό αυτό αντιστοιχεί σε ένα τμήμα της αξίας της κληρονομίας την οποία διεκδικούν με την αγωγή τους. Περαιτέρω, οι προσφεύγοντες ζητούν 50.000 ευρώ έκαστος για την ηθική ζημία την οποία, όπως ισχυρίζονται, υπέστησαν.

40. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει το αίτημα περί υλικής ζημίας και εκτιμά, περαιτέρω, ότι και μόνον η διαπίστωση παραβιάσεως θα συνιστούσε επαρκή δικαία ικανοποίηση για την υλική ζημία.

41. Το Δικαστήριο υπομινύσκει ότι η διαπίστωση παραβιάσεως της Συμβάσεως, στην οποία κατέληξε, οφείλεται αποκλειστικώς στην παραβίαση του δικαιώματος των τριών τελευταίων προσφευγόντων να δικαστεί η υπόθεσή τους εντός «ευλόγου προθεσμίας», καθώς και στην απουσία από το εσωτερικό δίκαιο πραγματικής και αποτελεσματικής σχετικής προσφυγής. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο δεν διακρίνει κάποιον αιτιώδη σύνδεσμο ανάμεσα στις διαπιστωθείσες παραβιάσεις και σε οποιαδήποτε υλική ζημία, την οποία ενδεχομένως υποχρεώθηκαν να υποστούν οι προσφεύγοντες. Πρέπει, λοιπόν, να απορριφθούν οι αξιώσεις των προσφευγόντων όσον αφορά την υλική ζημία. Αντιθέτως, το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι τρεις τελευταίοι προσφεύγοντες υπέστησαν βεβαία ηθική ζημία, η οποία αιτιολογεί την επιδίκαση αποζημιώσεως. Αποφαινόμενο κατά δικαία κρίση, συμφώνως προς το άρθρο 41, το Δικαστήριο επιδικάζει 25.000 ευρώ και στους τρεις προσφεύγοντες για την αιτία αυτή, πλέον οιοδήποτε ποσού ήθελε οφείλεται ως φόρος.

##### **B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη**

42. Οι προσφεύγοντες ζητούν, επίσης, βάσει δικαιολογητικών, 3.000 ευρώ για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη που πραγματοποίησαν στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου του Στρασβούργου.

43. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι το αίτημα αυτό είναι υπερβολικό και αδικαιολόγητο και καλεί το Δικαστήριο να το απορρίψει. Άλλως, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το ποσό το οποίο ήθελε επιδικασθεί, δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα 1.000 ευρώ.

44. Το Δικαστήριο υπομνήσκει ότι η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης, κατά το άρθρο 41, προϋποθέτει ότι αποδεικνύονται πραγματικά, αναγκαία και, επίσης, εύλογα (*Ιατρίδης κατά Ελλάδος* [GC], αριθ. προσφυγής 31107/96, παρ. 54, ΕΔΔΑ 2000-XI). Ως εκ τούτου, στην προκειμένη περίπτωση, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων τα οποία έχει στη διάθεσή του και των ως άνω κριτηρίων, το Δικαστήριο κρίνει ότι είναι εύλογο να επιδικάσει 1.500 ευρώ και στους τρεις τελευταίους προσφεύγοντες για την αιτία αυτή, πλέον οιασδήποτε ποσού ήθελε οφείλεται ως φόρος.

### **Γ. Τόκοι υπερημερίας**

45. Το Δικαστήριο κρίνει ότι αρμόζει να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας βάσει του επιτοκίου της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξανόμενου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

### **ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΩΣ,**

1. *Κάνει δεκτή* την προσφυγή ως προς τις αιτιάσεις των τριών τελευταίων προσφευγόντων όσον αφορά την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας και την απουσία από το εσωτερικό δίκαιο πραγματικής και αποτελεσματικής σχετικής προσφυγής. Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

2. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως.

3. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Συμβάσεως.

4. *Κρίνει* ότι

α) το διάδικο Κράτος υποχρεούται να καταβάλει στους τρεις τελευταίους προσφεύγοντες από κοινού, εντός τριών μηνών από της ημερομηνίας κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί οριστική συμφώνως προς το άρθρο 44 παρ. 2 της Συμβάσεως, το συνολικό ποσό των 25.000 ευρώ για ηθική βλάβη και το συνολικό

ποσό των 1.500 ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη, πλέον οιαδήποτε ποσού ήθελε οφείλεται ως φόρος,

β) από της εκπνοής της προθεσμίας αυτής και μέχρι της καταβολής τους, τα ποσά αυτά θα προσαυξάνονται με απλό τόκο ίσο προς το ισχύον κατ' αυτό το χρονικό διάστημα επιτόκιο της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξανόμενο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

5. *Απορρίπτει* το αίτημα περί δικαίας ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη Γαλλική γλώσσα, εν συνεχεία κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 29 Απριλίου 2008, κατ' εφαρμογή του άρθρου 77 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού Διαδικασίας.

- υπογραφή -

/ André Wampach /

Αναπληρωτής Γραμματέας

- υπογραφή -

/ Nina Vajić /

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο υπηρεσιακό έγγραφο στη Γαλλική γλώσσα.

Η Μεταφράστρια

Μαρία Παν. Παπαδοπούλου